

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobkyně: **M. K.**, zast. Mgr. Romanem Seidlerem, advokátem, se sídlem Plzeň, Na Jíkalce 13, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 21. 7. 2004, č. j. 15 Az 672/2003 – 23,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Rozhodnutím žalovaného ze dne 26. 11. 2002, č. j. OAM-3420/VL-10-C10-2002 nebyl žalobkyni udělen azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb. o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákona o azylu), a současně bylo vysloveno, že se na cizinku nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. V odůvodnění rozhodnutí správní orgán uvedl, že v průběhu správního řízení bylo objasněno, že důvodem žádosti o udělení azylu žadatelky byly ekonomické problémy, protože byla nezaměstnaná. Konstatoval dále, že jednání účastnice řízení po vstupu na území České republiky nebylo vedeno její snahou požádat státní orgány České republiky o ochranu před chováním státních orgánů či soukromých osob podporovaných státem v zemi její státní příslušnosti. Uvedl dále, že lze logicky předpokládat, že osoba, která utíká z důvodu pronásledování, by se již od počátku snažila svou situaci vyřešit. Navrhovatelka v České republice pobývala od 8. 7. 2002 a o azyl požádala až 13. 7. 2002 na doporučení svých krajanů, neboť jí končilo povolení k pobytu. Dá se proto předpokládat, že teprve z obavy ze správního vyhoštění vstoupila do azylového

řízení. Podle názoru správního orgánu je její jednání účelové a v rozporu s podstatou institutu azylu. Legalizace pobytu není důvodem pro udělení azylu. Správní orgán dále uzavřel, že neshledal podmínky ani pro udělení azylu podle § 13, § 14 zákona o azylu. Konstatoval, že zhodnotil obsah překážek vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu, porovnal je s informacemi o zemi původu a na jejich základě a na základě výpovědi žadatelky o azyl nedospěl k závěru, že by žadatelka náležela k osobám ohroženým skutečnostmi, zakládajícími překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu, a jejich existenci proto neshledal.

V podané žalobě žalobkyně namítala, že hlavním důvodem žádosti o azyl není ekonomický (jak je uvedeno v odůvodnění), nýbrž politický důvod. Poukazovala na to, že jak při prvém, tak i při druhém pohovoru hovořila o tom, že jí nevyhovuje politika prezidenta. Namítala dále, že není žádná svoboda slova ani akcí, a proto nebyla nikdy členkou jakékoliv politické strany. Dalším důležitým důvodem pro udělení azylu je podle žalobkyně špatná ekologická situace po havárii Černobylské jaderné elektrárny, což se negativně může projevit na zdravotním stavu.

V podání, které došlo Krajskému soudu v Ústí nad Labem dne 6. 11. 2003, poukazovala žalobkyně na to, že nesouhlasí s politikou prezidenta Běloruska, což ohrožuje její život a má proto strach se vrátit do vlasti.

V podání, které došlo krajskému soudu dne 19. 3. 2004, žalobkyně tvrdila, že je pod dohledem K., protože šířila letáky. Tuto skutečnost dříve ze strachu neuváděla, ale nyní se domnívá, že se již nemá čeho bát a co zatajovat.

Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 21. 7. 2004, č. j. 15 Az 672/2003 – 23 žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Ve svém rozhodnutí vycházel z obsahu správního spisu. Dospěl k závěru, že žalobkyně v průběhu celého správního řízení neuváděla žádné problémy nebo potíže, které by bylo možno hodnotit jako důvody pro udělení azylu ve smyslu § 12 písm. a) a b) zákona o azylu, tedy že byla pronásledována za uplatňování politických práv a svobod nebo, že má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů. Pokud nyní až v žalobě žalobkyně tvrdí, že jejím hlavním důvodem k podání žádosti o azyl je důvod politický, není to rozhodně věrohodné a navíc stejně neuvádí žádné konkrétní osobní problémy v tomto směru. K ještě dramatičtějším tvrzení, že „při pohovoru zamlčela jednu skutečnost – šíření letáků“, uvedl krajský soud, že toto stěžovatelka sděluje prakticky více než rok po skončení správního řízení a bez ohledu na značnou nevěrohodnost a účelovost těchto tvrzení, která jsou v rozporu s tím, co uváděla po celou dobu správního řízení, je nutno především konstatovat, že podle § 71 odst. 2 s. ř. s. rozsah a důvody napadení žaloby je nutno vymezit ve lhůtě k podání žaloby (tedy ve lhůtě 15-ti dnů od převzetí rozhodnutí), která pochopitelně již dávno uplynula, což zcela jednoznačně vyplývá i ze správního a soudního spisu. Soud konstatoval, že správní orgán zákonným způsobem rozhodl o neudělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Konstatoval dále, že žalobkyně nesplňuje ani podmínky pro udělení azylu podle § 13 odst. 1, 2 zákona o azylu (není rodinným příslušníkem azylanta, jemuž byl udělen azyl) a ve smyslu § 14 téhož zákona, kde se správní orgán touto otázkou také zabýval a to na základě svého správního uvážení, jehož rozsah soud nepřezkoumává. Správní orgán rovněž vyhodnotil důvody překážek vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu v porovnání s dokumenty o situaci v Bělorusku, uváděnými v odůvodnění napadeného rozhodnutí, na základě toho neshledal na straně žalobkyně překážky vycestování, taxativně vymezené v tomto ustanovení. Soud se s tímto hodnocením

ztotožnil. Z těchto důvodů dospěl k závěru, že žaloba není důvodná, a proto ji ve smyslu § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.

Proti tomuto rozsudku podala včas kasační stížnost žalobkyně (dále jen stěžovatelka), a to z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Namítala, že již od počátku řízení o udělení azylu uváděla, že důvodem k opuštění země je skutečnost, že po ukončení školy nemohla najít žádné zaměstnání, což ji uvádělo do velice svízelné situace. Poukazovala dále na to, že při pohovoru před správním orgánem uvedla, že se rozhodla opustit Bělorusko, protože je to politicky nestabilní země, v níž navíc neexistuje svoboda slova a demokracie. Dále uváděla, že v Bělorusku se výrazně zhoršily životní podmínky po Černobylské havárii, v jejímž důsledku jsou vzduch a potraviny zamořeny radioaktivitou, která pak může dále u obyvatelstva vyvolávat zdravotní problémy, zejména rakovinu. Sama stěžovatelka je v důsledku této ekologické zátěže postižena zvětšenou štítnou žlázou. Namítala dále, že v Bělorusku v současnosti panují politické poměry, které lze jen stěží označit za demokratické. Původcem tohoto stavu je především vláda prezidenta Běloruska. Je známou skutečností, že opozice je v této zemi pronásledována a trestána za projevení svých politických názorů. V tomto latentním pronásledování občanů Běloruska lze spatřovat naplnění významu pojmu „pronásledování“ ve smyslu § 2 odst. 6 zákona o azylu. Vyslovila přesvědčení, že je ze strany státních orgánů v Bělorusku pronásledována za uplatňování politických práv a svobod, neboť jí není zaručena svoboda projevu a právo na informace. Domnívala se, že by jí mohl svědčit některý z důvodu pro udělení azylu.

Stěžovatelka dále krajskému soudu vytýkala, že se s ohledem na popsanou situaci dostatečně nevypořádal s otázkou, zda v daném případě byly splněny zákonné podmínky pro udělení azylu podle § 14 zákona o azylu (tzv. humanitární azyl). S ohledem na zdravotní problémy, které byly vyvolány v důsledku Černobylské jaderné elektrárny, by bylo na místě zvážit, zda stěžovatelce za těchto okolností neposkytnou ochranu před újmou na jejím zdraví, popř. do konce života, které se jí podle přesvědčení stěžovatelky v Bělorusku nedostane. Rovněž skutečnost, že stěžovatelka na území České republiky vede dosud spořádaný život, by mohly podle jejího názoru zakládat důvod pro udělení tzv. humanitárního azylu. Vyslovila přesvědčení o tom, že svým dosavadním životem v České republice dává záruku toho, že pro Českou republiku nepředstavuje bezpečnostní riziko, jestliže by jí byl udělen humanitární azyl, neboť takovéto obavy by nebylo možné vyjádřit na základě konkrétních skutečností. Domnívala se, že napadené rozhodnutí je zatíženo nezákonností, spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, týkající se splnění zákonem stanovených podmínek pro udělení azylu. Navrhovala, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Současně požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti popřel její oprávněnost, neboť se domníval, že jak jeho rozhodnutí ve věcech azylu, tak i rozsudek soudu byly vydány v souladu s právními předpisy. K námitkám stěžovatelky sdělil, že se přiklání k názoru soudu, že v řízení nebylo stěžovatelkou prokázáno, že by byla pronásledována z důvodu vymezených zákonem o azylu. Dále se správní orgán domníval, že nebyly prokázány ani skutečnosti, které by svou povahou odůvodňovaly strach stěžovatelky z pronásledování z důvodů daných taxativně zákonem o azylu. Uvedl, že neshledal důvody pro přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. Navrhoval, aby kasační stížnost byla zamítnuta.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka uplatnila v kasační stížnosti. Nejvyšší

správní soud přitom neshledal vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Z obsahu kasační stížnosti plyne, že se stěžovatelka dovolává důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř.-s. Podle citovaného ustanovení lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

Taková pochybení Nejvyšší správní soud v napadeném rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem neshledal.

Z předloženého správního spisu soud zjistil, že stěžovatelka podala dne 13. 7. 2002 žádost o udělení azylu, v níž uvedla, že Bělorusko opustila dne 7. 7. 2002 z ekonomických důvodů, neboť nemohla najít žádné zaměstnání. Dále uváděla, že v Bělorusku jsou špatné životní podmínky. Totéž sdělila ve vlastnoručně psaném prohlášení ze dne 13. 7. 2002. V protokolu o pohovoru ze dne 3. 10. 2002 tyto skutečnosti potvrdila a dále rozvedla, s tím, že se Bělorusko rozhodla opustit proto, že je to politicky nestabilní země a není tam pro mládež žádná perspektiva. Kromě toho je životní prostředí v Bělorusku ovlivněno následky havárie v Černobylu. Na dotaz, o jaké konkrétní následky se jedná, uvedla, že oblast, kde žila, byla zamořena, což se projevilo zvýšenou nemocností, u žen se tyto následky projevují ve snížení porodnosti a obecně onemocněním štítné žlázy. Ona sama má zvětšenou štítnou žlázu, chodila k lékaři, který ji doporučil skladbu stravy a předepsal léky. Dále uvedla, že chtěla pokračovat ve studiu, ale k tomu bylo třeba finančních prostředků na podplácení. Na vysokou školu se nehlásila. Nestabilní politickou situaci spatřovala v tom, že prezident provádí politiku, které nerozumí a demokracie a svoboda slova existují pouze na papíře. Na dotaz správního orgánu, zda se sama aktivně účastnila politického života, uvedla, že se politického života nebo činnosti nezúčastňovala, protože je to příliš nebezpečné. Demonstrace a manifestace se pořádají většinou v M., v jejich městě se takové akce nekonají, takže veřejně svůj nesouhlas neprojevovala. S policií ani se státními orgány v Bělorusku potíže neměla. Dále uvedla, že v případě návratu do vlasti by jí snad mohlo hrozit i vězení, protože byl vydán nový zákon.

Z takto zjištěného skutkového stavu, a to především od stěžovatelky, vycházel jak správní orgán, tak i soud, a jejich závěr o tom, že důvodem pro udělení azylu stěžovatelky byla ekonomická situace a následky ekologické havárie v Černobylu, odpovídá zjištěním učiněným ve správním řízení v souladu s příslušnými ustanoveními správního řádu a zákona o azylu. Za této situace Nejvyšší správní soud souhlasí i s právním posouzením věci. Shodně jako správní orgán i krajský soud zastává názor, že ekonomické problémy ani ekologická katastrofa, případně snaha o legalizaci pobytu, nejsou skutečnostmi, které by bylo možno podřadit pod důvody pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. V této souvislosti poukazuje na konstantní judikaturu (např. rozsudek NSS č. j. 5 Azs 38/2003 – 58 ze dne 25. 2. 2004), podle něhož ekologická katastrofa nepřestavuje samostatný důvod pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 10. 2003, č. j. 3 Azs 20/2003 – 43, v žádosti o udělení azylu uváděné ekonomické důvody (nedostatek finančních prostředků, nemožnost sehnat práci) a skutečnost, že politický režim v jeho domovském státě neumožnil žadateli jeho politický rozvoj, nezakládají samy o sobě odůvodněný strach z pronásledování pro zastávání určitých politických názorů ve smyslu § 12 zákona o azylu; tyto důvody nelze kvalifikovat ani jako politické přesvědčení, a to zejména tehdy, jestliže žadatel nebyl nikdy členem politické organizace a nijak se politicky neangažoval. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2003,

č. j. 5 Azs 3/2003 – 54, obtíže žadatele o azyl stran obživy či možnosti seberealizace nelze bez přistoupení dalších okolností hodných zvláštního zřetele vnímat jinak, než jako důvody ekonomické, nepostačující k udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu.

V posuzované věci Nejvyšší správní soud dále uvádí, že přestože stěžovatelka na dotaz správního orgánu v protokolu o pohovoru ze dne 3. 10. 2002 výslovně uvedla, že se žádného politického života nebo činnosti v Bělorusku neúčastnila, protože je to příliš nebezpečné, v dalších podáních, a to v žalobě, v podání které došlo krajskému soudu dne 6. 11. 2003 a poté 19. 3. 2004, (tedy po lhůtě stanovené pro podání žaloby) posouvá stěžovatelka svůj příběh do zcela jiné roviny a to ve snaze se dovolávat splnění zákonného důvodu „pronásledování z politických důvodů“. V žalobě nejprve tvrdila, že důvodem pro udělení azylu byl důvod politický, spočívající v obecném tvrzení, že v Bělorusku není svoboda slova a nebo akcí, a proto nikdy nebyla členkou jakékoliv politické strany. V podání, které došlo soudu dne 6. 11. 2003, již tvrdila, že na sobě pociťuje pronásledování běloruských úřadů, spočívající v tom, že dopisy, které posílala z tábora, docházely velmi dlouho a mnohé se ztratily, přičemž v podání, které došlo soudu dne 19. 3. 2004 uvedla, že je pronásledována K.. Nejvyšší správní soud souhlasí s názorem vyjádřeným v odůvodnění napadeného rozsudku, že jde o nevěrohodná a účelová tvrzení, která jsou v rozporu s tím, co stěžovatelka uváděla v azylovém řízení, a navíc jsou uváděna až po roce od skončení správního řízení.

Namítá-li stěžovatelka pak dále v kasační stížnosti, že v některých případech dochází k pronásledování občanů Běloruska a v tomto latentním pronásledování spatřuje stěžovatelka pronásledování ve smyslu § 2 odst. 6 zákona o azylu, nelze s jejím tvrzením souhlasit. Ustanovení § 2 odst. 6 vysvětluje, co se rozumí azylovým zařízením. Pokud stěžovatelka měla na mysli ustanovení § 2 odst. 5 (případně odst. 4 zákona o azylu v jeho znění do 31. 12. 2002), je třeba uvést, že podle tohoto ustanovení se za pronásledování pro účely tohoto zákona považuje ohrožení života nebo svobody, jakož i opatření působící politický nátlak, nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována či trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem. Uvedené ustanovení je však nutno vykládat tak, že ohrožení života a svobody, případně opatření působící psychický nátlak, musí směřovat konkrétně vůči žadateli o azyl. Nepostačuje tedy odkaz na „latentní pronásledování občanů Běloruska“, když vůči stěžovatelce ze strany státních orgánů nebylo uplatňováno nic, co by nasvědčovalo ohrožení jejího života či svobody. V daném případě tedy nelze z obecného tvrzení o pronásledování občanů Běloruska dovozovat, že sama stěžovatelka je pronásledována za uplatňování politických práv a svobod. Konkrétní skutečnosti, v nichž by mělo toto pronásledování spočívat, stěžovatelka neuvedla ani v kasační stížnosti.

Pokud jde o námitku, v níž stěžovatelka vytýká krajskému soudu, že s ohledem na popsanou situaci se dostatečně nevypořádal s otázkou, zda v daném případě byly shledány zákonné podmínky pro udělení azylu podle § 14 zákona o azylu (humanitární azyl), je třeba uvést, že se stěžovatelka tohoto typu azylu dosud nedovolávala. Jak již však bylo výše uvedeno, ekologická katastrofa nepředstavuje samostatný důvod pro udělení azylu podle § 12 a nelze bez dalšího zřejmě uvažovat ani o tom, že by tato skutečnost zakládala důvod pro udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu. Nejvyšší správní soud však poukazuje především na dřívější konstantní judikaturu, podle níž se rozhodování o tom, zda bude udělen azyl podle § 14 zákona o azylu, děje ve volné úvaze správního orgánu; podle této judikatury se rovněž ani nejedná o „právo“, na němž by mohl být někdo zkrácen. Soud tak odkazuje např. na rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6 A 771/2000 a na usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 11. 11. 2002, sp. zn. IV. ÚS 532/02. Dále Nejvyšší

správní soud odkazuje i na svou stávající konstantní judikaturu, ze které vyplývá, že správní soudy mohou přezkoumávat rozhodnutí správních orgánů vydané v návaznosti na ustanovení § 14 zákona o azylu pouze omezeně, a to z hlediska jeho mezí, a z hlediska jeho případného zneužití. K tomu např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 10. 2003, sp. zn. 3 Azs 12/2003, kde bylo uvedeno: „Na udělení azylu z humanitárního důvodu podle § 14 zákona o azylu, nemá žadatel subjektivní právo. Správní orgán o něm rozhoduje na základě správního uvážení; jeho rozhodnutí přezkoumává soud pouze v omezeném rozsahu, a to z hlediska dodržení příslušných procesních předpisů (§ 78 odst. 1 s. ř. s.).“ Udělení azylu podle ustanovení § 14 zákona o azylu je tak na volné úvaze správního orgánu, přičemž však tuto volnou úvahu, tedy zda v daném případě byl důvod hodný zvláštního zřetele či nikoliv, může správní soud přezkoumávat pouze z hlediska překročení mezí správního uvážení nebo z hlediska případné libovůle ze strany správního orgánu (§ 78 odst. 1 s. ř. s.).

Nejvyššímu správnímu soudu přitom nepřísluší posuzovat, zda v posuzované věci došlo k naplnění důvodů hodných zvláštního zřetele, nýbrž přísluší mu pouze zhodnotit, zda krajský soud napadené rozhodnutí žalovaného přezkoumal. Nejvyšší správní soud, obdobně jako soud krajský, shledal, že správní orgán se situací stěžovatelky zabýval, přičemž překročení mezí ani libovůle nebyla v napadeném rozhodnutí žalovaného zjištěna.

Nejvyšší správní soud tedy na základě výše uvedeného dospěl k závěru, že námitky stěžovatelky ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. nejsou důvodné, a proto kasační stížnost podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Vzhledem ke skutečnosti, že Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti rozhodl neprodleně po jejím obdržení a poté co poučil účastníky řízení o složení senátu, se již z důvodu nadbytečnosti samostatně nezabýval návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Protože žalovaný žádné náklady neuplatňoval a Nejvyšší správní soud ani žádné mu vzniklé náklady ze spisu nezjistil, rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť stěžovatelka nebyla s kasační stížností úspěšná.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** přípustné opravné prostředky.

V Brně dne 28. července 2005

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu